

Vsebina je nastala v okviru dejavnosti projekta Evalvacija in spremljanje kakovosti vzgojno-izobraževalnega sistema s pomočjo mednarodnih raziskav in študij, ki ga omogoča sofinanciranje Evropskega socialnega sklada Evropske unije in Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport.

SPOROČILO ZA MEDIJE

Pedagoški inštitut in Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, november 2017

Rezultati mednarodne raziskave PISA 2015 o skupinskem reševanju problemsko zasnovanih nalog

Slovenski 15-letniki dosegajo povprečno raven spretnosti skupinskega reševanja problemsko zasnovanih nalog, ki so bile poseben del preizkusa znanja v raziskavi PISA 2015. To je prva velika mednarodna raziskava teh spretnosti v svetu. Učenke in učenci z dosežki na najvišji ravni uspešno prepoznajo in se zavedajo dinamike v skupini, zagotavljajo ravnavnje članov skupine v skladu z njihovimi dogovorjenimi vlogami, prevzemajo iniciativo za premagovanje ovir in rešujejo nesporazume in konflikte, medtem ko prepoznajo učinkovite poti reševanja in spremljajo proces njihovega izvajanja. Povprečni dosežek slovenskih 15-letnikov, ki je 502 točki, se med 52 sodelujočimi državami umešča od 19. do 26. mesta.

(Ljubljana, 21. 11. 2017) Ob ugotavljanju bralnih, matematičnih in naravoslovnih dosežkov v Programu mednarodne primerjave dosežkov učenk in učencev PISA (*Programme for International Student Assessment*), o katerih smo poročali decembra 2016, so učenke in učenci v raziskavi PISA 2015 reševali tudi naloge iz sklopa skupinskega reševanja problemsko zasnovanih nalog. Tovrstne kompetence so v raziskavi PISA 2015 opredeljene kot uspešnost vključevanja v proces, v katerem dva ali več sodelujočih poskuša rešiti problemsko zasnovano nalogo, kjer metoda reševanja ni takoj razvidna. Učenke in učenci pridejo do rešitve problema tako, da v medsebojnih izmenjavah združijo svoja razumevanja, znanja, spretnosti in prizadevanja za reševanje. Pri problemsko zasnovanih nalogah oz. situacijah rešitev ni dosegljiva zgolj z izvedbo prej naučene metode, ampak je potrebna nadgraditev in razumevanje vzročnih povezav v situaciji.

S preverjanjem skupinskega reševanja problemsko zasnovanih nalog program PISA naslavlja primanjkljaj v mednarodno primerljivih podatkih na tem področju, kar omogoča državam, da prepoznajo ravni teh spretnosti svojih učenk in učencev v primerjavi z drugimi državami in izobraževalnimi sistemi. Leta 2015 je v raziskavi o skupinskem reševanju problemsko zasnovanih nalog sodelovalo 56 držav, od tega 32 članic OECD. Reševanje je potekalo kot del siceršnjega skupaj 2-urnega preizkusa znanja PISA 2015, v katerem so učenke in učenci na računalnikih reševali naloge s področij naravoslovne, matematične in bralne pismenosti ter skupinskega reševanja problemsko zasnovanih nalog.

Povprečni dosežek slovenskih 15-letnikov pri skupinskem reševanju problemsko zasnovanih nalog je 502 točki, kar se ne razlikuje od povprečja držav OECD, ki je 500 točk. Podobne dosežke imajo 15-letniki na Norveškem (502 točki), v Belgiji (501 točka), na Islandiji in Češkem (499 točk), Portugalskem (498 točk) in v štirih pokrajinah Kitajske (496 točk). Po rangi je dosežek Slovenije med 19. in 26. mestom. Najvišje rezultate so dosegli učenke in učenci v Singapurju (561 točk), na Japonskem (552 točk), v Hongkongu (541 točk) in Koreji (538 točk).

Mednarodna lestvica dosežkov skupinskega reševanja problemsko zasnovanih situacij je razdeljena v štiri ravni, kjer je druga raven temeljna raven in predstavlja zmožnosti reševanja neposrednih in lažjih problemskih nalog. To raven dosega 74 odstotkov slovenskih 15-letnikov, v povprečju v OECD pa 72 odstotkov. Vsaj tretjo raven dosega manj kot polovica, 36 odstotkov, slovenskih 15-letnikov. Ti učenci in učenke lahko prispevajo k skupnemu trudu za rešitev problema na srednji ravni težavnosti in lahko v interakcijah sprejemajo različnost pogledov na situacijo. 4. raven v Sloveniji dosega 6 odstotkov učenk in učencev in v OECD 8 odstotkov. Učenke in učenci z dosežki na najvišji ravni uspešno prepoznajo in se zavedajo dinamike v skupini, zagotavljajo ravnavnje članov skupine v skladu z njihovimi dogovorjenimi vlogami, prevzemajo iniciativo za premagovanje ovir in rešujejo nesporazume in konflikte, medtem ko prepoznajo učinkovite poti reševanja in spremljajo proces njihovega izvajanja.

Iz raziskave je ugotovljeno tudi, da imajo učenci in učenke z višjimi naravoslovnimi, matematičnimi in bralnimi dosežki praviloma tudi višje dosežke pri skupinskem reševanju problemsko zasnovanih nalog. Ozadje tega je, da so uspešno upravljanje in interpretacija informacij ter spretnosti sklepanja pomembne pri razvoju pismenosti kot tudi pri uspešnem sodelovanju. Vendar pa je povezanost spretnosti skupinskega reševanja z osnovnimi tremi področji v raziskavi PISA šibkejša kot je medsebojna povezanost med temi področji. Učenke in učenci v Avstraliji, na Japonskem, Koreji, Novi Zelandiji in v ZDA imajo dosežke skupinskega reševanja precej višje, kot bi pričakovali glede na njihove dosežke pri naravoslovlju, branju in matematiki, v Sloveniji pa so dosežki skupinskega reševanja glede na ostala področja nižji.

Pri skupinskem reševanju problemsko zasnovanih nalog so v Sloveniji in v vseh drugih sodelujočih državah učenke uspešnejše učencev. V Sloveniji je razlika med dosežki učenk in učencev 36 točk, v povprečju v državah OECD pa 29 točk. Najvišje razlike, več kot 40 točk, so v Avstraliji, na Finskem, v Latviji, na Novi Zelandiji in na Švedskem. To se

Vsebina je nastala v okviru dejavnosti projekta Evalvacija in spremljanje kakovosti vzgojno-izobraževalnega sistema s pomočjo mednarodnih raziskav in študij, ki ga omogoča sofinanciranje Evropskega socialnega sklada Evropske unije in Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport.

razlikuje od preverjanja samostojnega reševanja problemsko zasnovanih nalog v ciklu PISA 2012, kjer so v veliko državah višje dosežke izkazovali učenci, v Sloveniji pa razlike med spoloma na tem področju nismo zaznali. Pri skupinskem reševanju učenke še vedno dosegajo 25 točk višje rezultate od učencev tudi po tem, ko upoštevamo njihove dosežke na treh osnovnih področjih v raziskavi PISA. Dosežki skupinskega reševanja so povezani s socio-ekonomskim ozadjem učencev in učenk ter in šol, vendar je ta povezanost šibkejša kot pri osnovnih treh področjih.

Stališča učenk in učencev do skupinskega reševanja nalog

Učenke in učenci imajo v vseh državah v splošnem pozitiven odnos do skupinskega dela. Velika večina ceni pomen odnosov v skupini, kar se kaže v tem, da se jih v povprečju v državah OECD kot tudi v Sloveniji več kot 80 odstotkov strinja z izjavami »Sem dober poslušalec.«, »Veseli me, če so sošolci uspešni.«, »Upoštevam tudi tisto, kar zanima druge.« in »Rad pretehtam različna stališča.«. V skoraj vseh državah učenke pomen odnosov v skupini vrednotijo višje od učencev. Učenke in učenci pozitivno odgovarjajo tudi glede učinkovitosti skupinskega dela, kar se kaže v tem, da se jih več kot dve tretjini strinja z izjavami »Raje delam v skupini kot sam.«, »Ugotovil sem, da skupina sprejme boljše odločitve kot posamezniki.«, »Opažam, da skupinsko delo zviša tudi mojo učinkovitost.« in »Rad sodelujem s sošolci.« Učinkovitost skupinskega dela učenci praviloma vrednotijo višje od učenk.

Raziskava kaže tudi, da se aktivnosti v razredu povezujejo s stališči do skupinskega dela. Učenke in učenci, ki poročajo o pogostejšem razlaganju svojih zamisli pri pouku naravoslovja, izvajanju poskusov v laboratoriju in razpravljanju o naravoslovnih vprašanjih v razredu verjetneje izražajo bolj pozitivna stališča do skupinskega dela.

Ministrica za izobraževanje, znanost in šport, **dr. Maja Makovec Brenčič**, je o zadnjih ugotovitvah raziskave PISA 2015 glede spretnosti skupinskega reševanja problemsko zasnovanih nalog povedala: »Tokratne ugotovitve iz raziskave PISA kažejo, da so spretnosti slovenskih 15-letnikov za skupinsko reševanje nalog v mednarodnem povprečju, kar je dober rezultat. Razvidno je, da spretnosti samostojnega kot tudi skupinskega reševanja problemskih situacij ne izhajajo samodejno iz visokih ravni bralne, matematične oziroma naravoslovne pismenosti. To pomeni, da je tudi tem spretnostim treba v šolskem prostoru nameniti posebno pozornost, pretežno kot prečno čez-kurikularno področje. Vrsta predmetov ponuja možnosti za tovrsten razvoj. Pomembno je spodbujanje pozitivnih odnosov v šoli in oblikovanje učnih okolij, ki omogočajo razvoj spretnosti delovanja v skupini ter ob tem tudi razvoj pozitivnih stališč do takšnega načina sodelovanja. Hkrati je v šolah pomembno prepoznati učenke in učence, ki so socialno izolirani, ter primanjkljaje sodelovanja premoščati. Sicer pa na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport veliko pozornosti namenjamo zagotavljanju varnega in spodbudnega učnega okolja. O tem smo se z ravnateljicami in ravnatelji pogovarjali na posvetu pred pričetkom šolskega leta, pa po slovenskih regijah, ko smo spomladi priredili več posvetov na to temo. Zastavili smo jih tako, da smo skupaj z Zavodom RS za šolstvo in SVIZ z zaposlenimi v vzgoji in izobraževanju razpravljali o možnih aktivnostih in ukrepih za zagotavljanje varnega in spodbudnega učnega okolja, o učinkovitih praksah ter izzivih in potrebah šol na tem področju. To pa je tudi rdeča nit letošnjih jesenskih srečanj z ravnateljicami in ravnatelji vrtcev, osnovnih in srednjih šol. Slovensko šolstvo je kakovostno in vključujoče. Zagotavljanje varnega in spodbudnega učnega okolja pa sodi med temeljne cilje vzgoje in izobraževanja ter zajema tako krepitev socialnih veščin, strpnosti, spoštovanja drugačnosti kot omogočanje razvoja in doseganje čim višje ravni ustvarjalnosti.«

OPIS RAZISKAVE

Program mednarodne primerjave dosežkov učenk in učencev PISA (*Programme for International Student Assessment*) je dolgoročen projekt primerjanja znanja in spretnosti učenk in učencev v državah članicah Organizacije za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD) in državah partnericah. Podatki za raziskavo PISA se zbirajo vsake tri leta. Najnovejše zbiranje podatkov je bilo opravljeno leta 2015, ko je sodelovalo okoli 540 000 15-letnikov iz 72 držav. V Sloveniji je v raziskavi sodelovalo 6406 dijakinj in dijakov (praviloma 1. letnikov srednjih šol) ter učenk in učencev. V raziskavi praviloma sodelujejo vse slovenske srednje šole, ločeno po izobraževalnih programih, in tako je leta 2015 sodelovalo 300 srednješolskih izobraževalnih programov, ob tem pa še 31 osnovnih šol in dve ustanovi za izobraževanje odraslih. Skupaj s šolami raziskavo v Sloveniji izvaja Pedagoški inštitut. Raziskava se izvaja v okviru operacije Evalvacija in spremljanje kakovosti vzgojno-izobraževalnega sistema s pomočjo mednarodnih raziskav in študij, ki jo sofinancirata Evropska unija in Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport.

Več o rezultatih: www.pei.si www.oecd.org/pisa/

Dodatne informacije: Nacionalni center raziskave PISA, Pedagoški inštitut, Ljubljana, e-naslov: pisa@pei.si